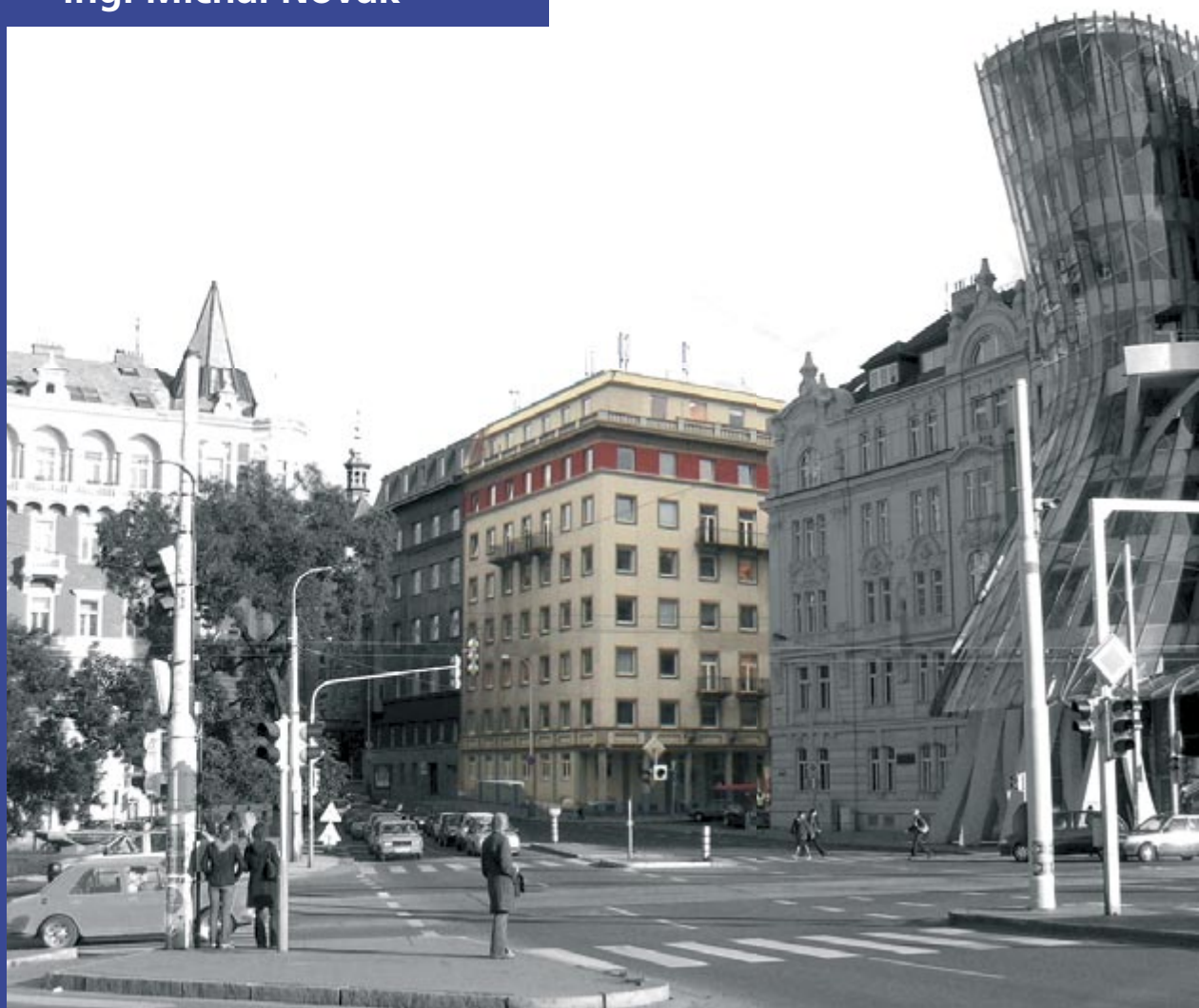

UPLATŇOVÁNÍ ČESKÝCH TECHNICKÝCH NOREM

JUDr. Jaromír Jareš
Ing. Michal Novák

Vážení čtenáři a kolegové,

od r. 1996 vydával Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví edici nazvanou „K vnitřnímu trhu Evropské unie“. Většina svazků se těšila zcela mimořádné pozornosti a zájmu.

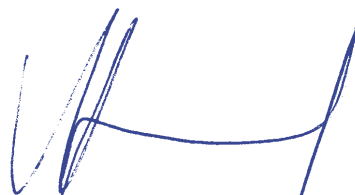
Cílem vydávání této edice bylo přiblížit technické veřejnosti principy a procedury technické legislativy, zaváděné v souladu s harmonizačními procesy v Evropské unii (EU) i v České republice. I když dnes existují daleko širší zdroje informací, než tomu bylo před několika lety, považujeme za potřebné v této iniciativě pokračovat, neboť jsme přesvědčeni, že napomáhá pochopení právní úpravy v oblastech působnosti ÚNMZ a jejímu správnému uplatňování. Navíc existuje řada dokumentů, které nejsou součástí práva, ale jsou důležité pro praxi. I v mnoha státech EU je technická regulace a harmonizace doprovázena ze strany státních orgánů širokou informační kampaní.

Rozhodli jsme se však, pro další období, přizpůsobit tuto edici jejím zaměřením aktuálnímu vývoji, podmínkám a potřebám. Zavedli jsme nový název edice, který zní „Sborníky technické harmonizace ÚNMZ“, novou grafickou podobu, i formu distribuce. Edice tak bude k dispozici na stránkách ÚNMZ (www.unmz.cz) a v omezeném počtu nebo na vyžádání bude též využívána forma CD-ROM.

Edice bude i nadále vydávána v režii ÚNMZ a volně dostupná při respektování autorských práv.

Věřím, že jak orgány státu, tak soukromá sféra resp. všichni účastníci procesu technické harmonizace a regulace budou v této edici i nadále nacházet užitečný zdroj informací a pomocníka v jejich práci.

Vaše podněty vedoucí k dalšímu zkvalitnění této činnosti ÚNMZ s povděkem uvítáme.

*Ing. Alexander Šafařík-Pětrosz,
předseda ÚNMZ*

OBSAH

Úvod.....	4
1. Pojem česká technická norma	6
2. Charakteristika současné právní úpravy	7
3. Struktura národní normalizační soustavy	10
4. Tvorba technických norem v ČR.....	14
5. Plán standardizace	
– Program rozvoje technické normalizace.....	17
6. Podíl uživatelů českých technických norem na jejich tvorbě a užívání.....	18
7. Stručný přehled vývoje právní úpravy týkající se „národních norem“.....	20
8. Úloha ČSN v některých právních vztazích	23
9. Uplatnění harmonizovaných a určených českých technických norem při zajišťování bezpečnosti výrobků a posuzování shody stanovených výrobků	33
10. Certifikace shody výrobku s normou	35
Použitá literatura	36

ÚVOD

Technická normalizace je činností, kterou se zavádějí ustanovení pro všeobecné a opakované použití, zaměřená na dosažení optimálního stupně pořádku v dané souvislosti s ohledem na aktuální nebo potenciální problémy. Tato činnost sestává zejména z vypracování, vydávání a zavádění norem. Důležitým přínosem normalizace je zlepšení vhodnosti výrobků, procesů a služeb pro zamýšlené účely, předcházení překážkám v obchodu a usnadnění technické spolupráce. Takto definuje technickou normalizaci Mezinárodní organizace pro normalizaci (dále „ISO“). Definice je promítnuta do ČSN EN 45 020 (ISO/IEC Pokyn 2). Tento pokyn poskytuje všeobecné termíny a jejich definice týkající se normalizace a souvisejících činností. Pokyn má v zásadě přispět ke vzájemnému porozumění mezi členy ISO a Mezinárodní elektrotechnické komise (dále „IEC“) a různými vládními i nevládními organizacemi zabývajícími se normalizací na mezinárodní, regionální a národní úrovni. Má být rovněž vhodným zdrojem pro výuku a získávání informací, který stručně vysvětluje základní teoretické a praktické zásady normalizace, certifikace a akreditace laboratoří.

Kdybychom chtěli pokud možno co nejstručněji charakterizovat smysl technické normalizace, stačilo by k tomu tedy jediné slovo: dorozumění. Technická normalizace totiž od samého počátku své existence – bez ohledu na to, odkud se rozhodneme jej počítat – přímo nebo zprostředkovaně sloužila a slouží právě tomuto účelu, a to dorozumění partnerů v oblasti techniky. Činí tak prostředky sobě vlastními: vyjádřením pravidel vycházejících v naprosté většině z konsensu stran.

Postupným vývojem, ovlivněným rozvojem průmyslové výroby a pokračující globalizací se rozsah tvorby a využití technických norem posunul z původně podnikových a národních norem na úroveň mezinárodní a regionální. Tvorba technických norem na národní úrovni tvoří ve vyspělých evropských státech cca 10 % objemu normotvorných prací, většina aktivit vyspělých národních normalizačních organizací je věnována účasti na tvorbě mezinárodních a evropských norem s tím, že ideálním budoucím stavem je jednotná soustava technických norem ve všech členských zemích

Evropské unie, která je jedním z předpokladů hladkého fungování jednotného evropského trhu (volného pohybu zboží). Na úrovni mezinárodní je význam technické normalizace a technických norem z hlediska fungování mezinárodního obchodu vyjádřen v dohodě Světové obchodní organizace (dále „WTO“) o technických překážkách obchodu (TBT) a v globálním měřítku je usnadnění mezinárodního obchodu považováno za nejdůležitější přínos technické normalizace. Významný je i efekt tzv. samoregulace, kdy prostřednictvím technických norem jsou dobrovolně regulovány rozsáhlé oblasti hospodářského života společnosti bez nutnosti zásahů státu.

1. POJEM ČESKÁ TECHNICKÁ NORMA

Právní úprava českých technických norem je obsažena v zákonu č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, ve znění zákonů č. 71/2000 Sb., č. 102/2001 Sb., č. 205/2002 Sb., č. 226/2003 Sb. a č. 277/2003 Sb. (dále „zákon č. 22/1997 Sb.“).

Ve smyslu této právní úpravy je českou technickou normou jednak dokument schválený pověřenou právníčkou osobou (kterou je Český normalizační institut) pro opakované nebo stálé použití, vytvořený podle zákona č. 22/1997 Sb. a označený písemným označením „ČSN“, jehož vydání bylo oznámeno ve Věstníku Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (dále „Věstník ÚNMZ“), jednak technické normy označené ČSN platné k účinnosti tohoto zákona (tj. před 1. 9. 1997). V tomto druhém případě jde o technické normy označené ČSN, které byly vydávány podle dřívějších právních předpisů, jejichž přehled je uveden v následující kapitole.

Pojmovými znaky, které odlišují české technické normy od jiných předpisů nebo dokumentů, jsou jednak označení „ČSN“, jednak skutečnost, že jejich vydání (schválení) bylo řádně oznámeno ve Věstníku ÚNMZ (pro ČSN vydané před nabytím účinnosti zákona č. 22/1997 Sb. to platí obdobně), a to bez ohledu na to, jak jsou nazvány (např. československé státní normy apod.).

České technické normy jsou podle mezinárodně užívané terminologie považovány za „národní normy“.

2. CHARAKTERISTIKA SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Právní úprava týkající se českých technických norem je začleněna spolu s právní úpravou posuzování shody do jednoho zákona. Důvodem bylo to, že tím byl průhledným způsobem plněn závazek vyplývající z článku 75 dohody o přidružení České republiky k Evropské unii.

Úprava je poměrně stručná. To je odůvodněno tím, že pro právní regulaci v oblasti národních technických norem ve státech s tržní ekonomikou není žádný důvod. Potvrzují to jednak skutečnost, že ve většině států EU podrobnější právní úprava národních technických norem neexistuje, jednak poznatky z vývoje právní úpravy na území České republiky, jež existovala jen v období druhé světové války a v období centrálního řízení znárodněné ekonomiky.

Za tohoto stavu je regulace obsažena v § 4, § 4a, § 5, § 6, § 19 a § 21 zákona č. 22/1997 Sb. omezena na

- a) rámcové stanovení obsahu ČSN,
- b) zajištění ochrany jednotné a jediné soustavy národních norem. Toho je dosaženo ustanovením o tom, že tvorbu a vydávání českých technických norem, jejich změny a zrušení, v rozsahu vymezeném zákonem, zaručuje stát. Konkrétně je to vyjádřeno ustanovením o tom, že Ministerstvo průmyslu a obchodu (které je ústředním orgánem státní správy pro oblast technické normalizace) může pověřit právnickou osobu zabezpečováním tvorby a vydáváním českých technických norem, jejich změn a zrušení. Touto pověřenou právnickou osobou je Český normalizační institut. Tato skutečnost byla oznámena v části 81 Sbírky zákonů z roku 1997 formou sdělení Ministerstva průmyslu a obchodu č. 237. S tím souvisí i zákonem č. 22/1997 Sb. stanovený zákaz neoprávněného rozmnožování a rozšiřování českých technických norem nebo jejich částí, tj. zákaz této činnosti bez souhlasu Českého normalizačního institutu. Důvodem je tu jednak dosažení částečné návratnosti státních prostředků vynaložených na tvorbu ČSN, jednak potřeba plnit závazky související s výhradním oprávněním publikovat formou ČSN obsah mezinárodních nebo evropských norem, které jsou chráněny před neoprávněným rozmnožováním a rozšiřo-

váním. Porušení této povinnosti je sankcionovatelné podle § 19 zákona č. 22/1997 Sb. pokutou do výše 1 milionu Kč. V této souvislosti je v tomto zákoně obsažen i odkaz na zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). Ten je využitelný jednak přímo, jednak slouží k jednoznačnějšímu chápání dané úpravy v zákoně č. 22/1997 Sb., zejména pokud jde o § 30, z něhož např. vyplývá, že do práva autorského nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla. Při- tom osobní po- třebou se rozumí potřeba fyzické osoby, nikoliv osoby práv- nické, např. podnikatelského subjektu. Podobně je využitelný i § 31, podle něhož např. nezasahuje do práva autorského ten, kdo cituje ve svém díle odůvodněné výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů, nebo zařadí do díla určeného k vyučovacím, vědeckým či jiným vzdělávacím účelům. Podmínkou je však vždy uvedení jména autora, nebo jméno osoby, pod nímž se dílo uvádí na veřejnost, a dále názvu díla, pramenu,

- c) otázky financování tím, že zákon č. 22/1997 Sb. stanoví, že náklady na tvorbu českých technických norem hradí ten, kdo požaduje jejich zpracování, s tím, že náklady na tvorbu čes- kých technických norem, zpracovávaných na základě požadav- ků ústředních orgánů státní správy, jakož i náklady spojené s členstvím mezinárodních a evropských normalizačních orga- nizací hradí stát,
- d) podmínky tvorby a vydávání českých technických norem jsou stanoveny poměrně stručně. Důvodem je především to, že obecnou podmínkou je plnění povinností vyplývajících z me- zinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Jako pří- klad lze uvést Dohodu o zřízení WTO, jejíž součástí je i Kodex správné praxe pro přípravu přijímání a uplatňování norem. Souběžným důvodem je to, že Český normalizační institut jako člen mezinárodních a evropských normalizačních orga- nizací je povinen dodržovat pravidla vyplývající z tohoto členství. Tím je zaručeno, že proces tvorby a vydávání českých technických norem bude plně srovnatelný se stavem v ostat- ních státech EU,

- e) zákon č. 22/1997 Sb. obsahuje dále přechodná ustanovení o tom, že technické normy vydané před 1. září 1997, které byly označeny ČSN, se považují za normy podle zákona č. 22/1997 Sb. Vzhledem k tomu, že ČSN vydávané před nabytím účinnosti zákona č. 22/1997 Sb. obsahovaly i závazná ustanovení, bylo nutno tuto závaznost v přiměřené lhůtě odstranit. Závaznost těchto ustanovení ČSN zanikla dnem 1. ledna 2000.

3. STRUKTURA NÁRODNÍ NORMALIZAČNÍ SOUSTAVY

Chceme-li se analyticky podívat na strukturu národní normalizační soustavy České republiky, vyjdeme z právních základů jejího fungování. Tyto základy představují zákon České národní rady č. 20/1993 Sb. (dále „zákon č. 20/1993 Sb.“), o zabezpečení výkonu státní správy v oblasti technické normalizace, metrologie a státního zkušebnictví, ve znění pozdějších předpisů, a dále zákon č. 22/1997 Sb.

Orgány státní správy v oblasti technické normalizace jsou podle zákona č. 20/1993 Sb. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky (dále „MPO“) a Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (dále „ÚNMZ“). MPO řídí státní politiku v oblasti a vypracovává koncepce rozvoje, řídí ÚNMZ a rozhoduje o opravných prostředcích proti rozhodnutím ÚNMZ. Zajišťuje dále plnění úkolů mu stanovených zákonem č. 22/1997 Sb.

ÚNMZ je organizační složkou státu v resortu MPO. Hlavním posláním ÚNMZ je zabezpečovat úkoly vyplývající ze zákonů České republiky upravujících technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví a úkoly v oblasti technických předpisů a norem uplatňovaných v rámci členství České republiky v Evropské unii. V oblasti technické normalizace odpovídá za zabezpečování jejího fungování podle povinností vyplývajících ze zákona č. 20/1993 Sb. a ze zákona č. 22/1997 Sb., zejména

- zajišťuje plnění úkolů ÚNMZ stanovených v § 4a odst. 1, 2, 3 a 4, v § 5 odst. 1, 6, 7 a 8, v § 6 a v § 7 odst 4, 7 zákona č. 22/1997 Sb.,
- smluvně zabezpečuje úkoly, vyplývající z mezinárodních smluv, kterými je republika vázána, a úkoly vyplývající z požadavků ministerstev a jiných ústředních správních úřadů,
- připravuje smluvní zabezpečení tvorby českých technických norem formou každoročně uzavírané smlouvy s Českým normalizačním institutem a dbá na hospodárné vynakládání prostředků ze státního rozpočtu v této oblasti,
- zpracovává oznámení ÚNMZ o českých technických normách podle § 4a zákona č. 22/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a zajišťuje jejich publikaci ve Věstníku ÚNMZ.

Dále ÚNMZ především

- podílí se na zpracování koncepčních materiálů v oblasti technické normalizace,
- zajišťuje součinnost s ostatními orgány státní správy, odbornými svazy i s odbornou veřejností v oblasti své působnosti,
- zabezpečuje realizaci Programu rozvoje technické normalizace, uzavírá smlouvy se zhotoviteli schválených úkolů a kontroluje jejich plnění,
- zajišťuje činnost vybraných poradních a odborných orgánů předsedy Úřadu.

Zásadní význam ve struktuře národní normalizační soustavy má její výkonný článek, Český normalizační institut (dále „ČNI“). Jako státní příspěvková organizace, pověřená MPO podle § 5, odst. 2 zákona 22/1997 Sb., zabezpečuje tvorbu a vydávání českých technických norem, jejich změn a zrušení. Její činnost je dále zaměřena především na vydávání a distribuci českých technických norem, poskytování informací o technických normách a spolupráci s nevládními mezinárodními a evropskými normalizačními organizacemi. Vzhledem k tomu, že podle zmíněného zákona může být touto činností pověřena pouze jedna organizace, má ČNI statut národní normalizační organizace zastupující národní zájmy v mezinárodních a evropských normalizačních organizacích. ČNI je členem nevládních mezinárodních normalizačních organizací ISO a IEC, evropských normalizačních organizací CEN (Evropský výbor pro normalizaci) a CENELEC (Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice) a zastává funkci národní normalizační organizace v Evropském ústavu pro telekomunikační normy ETSI.

Působnost ČNI pokrývá všechny oblasti lidské činnosti, kde je možné uplatnit normalizační principy. Zde je potřeba zdůraznit, že tvorba českých technických norem je otevřený proces, do kterého se může zapojit každý zájemce.

Organizační základnou pro zapojení stálých zájemců do spolupráce při tvorbě norem a zároveň jedním z nejdůležitějších prvků národní normalizační soustavy jsou technické normalizační komise (dále „TNK“), které jsou odbornými normalizačními orgány s celo-

státní působností, registrovanými, metodicky řízenými a koordinovanými ČNI. Přístup k TNK je otevřený všem zájmovým skupinám. TNK mohou být zřizovány na základě návrhu kterékoliv ze zainteresovaných sfér společnosti, na základě doporučení příslušného normalizačního výboru, což jsou vrcholové poradní orgány ředitele ČNI, nebo z vlastní iniciativy ČNI. Jednotlivé TNK a zpracovatele úkolů Plánu technické normalizace zastřešují normalizační výbory, a to Technický normalizační výbor (TNV) a Elektrotechnický normalizační výbor (ENV). V těchto výborech mají zastoupení zástupci TNK (volení členové) a partneři ČNI z oblasti státní správy a z organizací sdružujících podnikatele (jmenovaní členové). Oba výbory se zabývají zejména projednáváním koncepčních záležitostí, spojených s normalizačními aktivitami, projednáváním metodických pokynů ČNI pro normalizaci, posuzováním návrhů na zřízení a rušení TNK atd.

Novým prvkem národní normalizační soustavy jsou Centra technické normalizace (dále „CTN“). Jsou obvykle oborově orientovaná a komplexně zajišťují technickou normalizaci ve vymezené oblasti. Těmito centry se mohou stát úspěšní zpracovatelé úkolů Plánu technické normalizace, především organizace, které mají dostatečné a kvalitní odborné zázemí a s vazbou na příslušný segment průmyslu pro zabezpečení normalizačních prací v ucelených oborech. Jsou zřizována zvláštní dohodou, kterou ČNI uznává jejich odbornou i organizační způsobilost, přičemž se předpokládá, že budou poskytovat informační servis v daném oboru či oborech, a tedy i možnost získat finanční prostředky na tuto činnost. V polovině roku 2004 takovými centry byly Institut pro testování a certifikaci, a.s., Silmos, s.r.o, a Textilní zkušební ústav. Smyslem CTN je sdružit odborníky a prostředky pro zajišťování technické normalizace podle potřeb především uživatelů norem v určitém oboru.

Jedním z nejdůležitějších současných úkolů v oblasti technické normalizace je přejímání evropských a navazujících mezinárodních norem do soustavy ČSN. Tento úkol realizuje ČNI ve spolupráci s ostatními účastníky, podílejícími se na normalizačních činnostech. Neméně důležitým úkolem je také podíl na samotné tvorbě evrop-

ských a mezinárodních norem. Zde je možné zvýraznit důležitost zapojení dalších účastníků normalizačního procesu, jimiž jsou především podnikatelské subjekty, jakožto hlavní uživatel technických norem, dále všichni další uživatelé, autorizované osoby podle zákona č. 22/1997 Sb. (dále „AO“), neboli právnické osoby pověřené státem k činnostem při posuzování shody výrobků ve smyslu § 12, 13 a 13b zákona č. 22/1997 Sb., a ministerstva a ústřední správní úřady, jejichž úkolem je ochrana veřejného zájmu a dohled nad souladem technických norem s právními předpisy.

4. TVORBA TECHNICKÝCH NOREM V ČR

Samotnou tvorbu a správu českých technických norem zabezpečuje ČNI. ČSN jsou zpracovávány v rámci Plánu technické normalizace (dále „Plán TN“), který schvaluje předseda ÚNMZ na základě návrhu ČNI, který jej sestavuje ze svých návrhů úkolů a návrhů technické veřejnosti. Návrh Plánu TN posuzuje a doporučuje ke schválení poradní orgán předsedy ÚNMZ, který se nazývá Rada pro technickou normalizaci (dále „RTN“). Ta se skládá z cca 30 členů, zastupujících ministerstva a jiné ústřední správní úřady, hospodářskou sféru, společenské instituce, profesní svazy, nezávislé odborníky z oblasti vědy, výzkumu a školství, ČNI a ÚNMZ. RTN zasedá třikrát ročně a posuzuje základní část Plánu TN a jeho 4 doplňky, kterými je aktualizován. Posuzováno je především dodržení zákonných podmínek a způsob převzetí mezinárodních a evropských norem. Ten ČNI navrhuje na základě předchozí analýzy důležitosti a potřeby přejímaných norem pro národní prostředí (převzetí překladem nebo originálního anglického textu normy). Jednou z priorit pro přejímání evropských norem překladem je např. jejich předpokládaná budoucí vazba na směrnice Evropských společenství (dále „ES“) (normy zpracované na základě mandátu Evropské komise). Plán TN je také zveřejňován ve Věstníku ÚNMZ a na internetových stránkách ČNI.

V Plánu TN jsou zahrnuty úkoly na převzetí evropských a mezinárodních norem, úkoly mezinárodní spolupráce, týkající se podílu na zpracování evropských a mezinárodních norem, dále rozborové úkoly, například na vypracování národních příloh, provedení rozborů dopadu zavedení normy, určení národně stanovených parametrů v člancích normy, která to dovoluje, a dále úkoly tvorby nebo revize původních ČSN. Největší podíl, který činí cca 70 %, mají úkoly na přejmutí evropských norem. Z toho asi 60 % norem je přejímáno do soustavy ČSN překladem. Přejímání evropských norem má jasná pravidla, členské státy Evropské unie musí například evropskou normu převzít do 6 měsíců od jejího vydání. Jedná-li se o normu složitou z hlediska rozsahu nebo náročnosti překladu, u které by hrozilo, že nebude přejata ve stanoveném termínu, bývá přejímána v originálním znění z důvodu dodržení

stanoveného termínu a zároveň jsou zahájeny práce na překladu normy. Národní normy, které jsou s evropskými normami v rozporu, musí být zrušeny.

V souvislosti s přejímáním evropských norem tak, jak to vyplývá z pravidel evropských normalizačních organizací, není možno opomenout skutečnost, že v polovině roku 2004 se Česká republika umístila na prvním místě mezi všemi státy Evropské unie v počtu převzatých evropských norem. Tento stav odráží dlouhou normalizační tradici v České republice, kvalitní odborné zázemí a také významný podíl státu na zabezpečení a financování technické normalizace. Do budoucna však bude stále důležitější vyšší podíl českých odborníků a zástupců podnikatelské sféry na přímé účasti v tvorbě evropských norem. Jen tak budou výrobci moci efektivně ovlivnit obsah jednotlivých technických norem, které pro ně představují pracovní nástroj a mohou jim pomoci snížit výrobní náklady a zjednodušit přístup na vnitřní i světový trh.

Plán TN realizuje ČNI, který smluvně zabezpečuje řešení jednotlivých úkolů externími zpracovateli nebo v některých případech je on sám zpracovatelem. Dohodnutý zpracovatel v souladu s Plánem TN a v závislosti na druhu normy buď sám vypracuje a předloží do připomínkového řízení návrh ČSN (v případě tvorby původní ČSN), nebo do připomínkového řízení předloží návrh ČSN přejímající evropskou nebo mezinárodní normu (v tomto případě se projednává obsah národní části ČSN včetně případných národních poznámek a příloh a správnost překladu přejímané normy, nikoliv jeho věcný obsah). Postupné návrhy ČSN se v obou případech projednávají s příslušnými TNK (jsou-li zřízeny) a s dalšími účastníky připomínkového řízení. Projednání návrhu ČSN se může zúčastnit každý, kdo se ve lhůtě stanovené ve zveřejněném oznámení o zahájení zpracování návrhu přihlásí zpracovateli uvedenému v tomto oznámení, nebo každý, kdo zašle své stanovisko ke zveřejněnému návrhu normy ve lhůtě stanovené v oznámení o jeho zveřejnění.

Obdobně se projednávají návrhy evropských a mezinárodních norem, u nichž výsledkem připomínkového řízení jsou připomínky k věcnému obsahu postupných návrhů včetně projednání stanoviska ČR pro hlasování o konečném návrhu. Návrhy evropských norem

se schvalují v evropských normalizačních organizacích váženým hlasováním, které v podstatě vyjadřuje hospodářskou významnost členských zemí CEN a CENELEC. Česká republika má v tomto systému dvanáct hlasů stejně jako Belgie, Maďarsko, Portugalsko a Řecko.

5. PLÁN STANDARDIZACE – PROGRAM ROZVOJE TECHNICKÉ NORMALIZACE

K řešení úkolů zejména metodického, strategického a rozvojevého charakteru slouží Plán standardizace – Program rozvoje technické normalizace (dále „PS-PRTN“), který je realizován ÚNMZ od roku 2002. Jako příklad lze uvést rozsáhlou prověrku starších ČSN, která obsáhla ve třech etapách normy vydané do roku 1990, metodické řešení včasného přejímání evropských norem do národní soustavy, převod tištěných norem do elektronického formátu atd.

Potřebné programové prostředky pro tvorbu oznámení ÚNMZ o harmonizovaných a určených normách podle § 4a, odst. 2 zákona č. 22/1997 Sb. a oznámení odkazů na evropské normy podle § 4a, odst. 4 zákona č. 22/1997 Sb, tvorba, doplňování a údržba databází harmonizovaných a určených norem, ze kterých jsou oznámení generována, jsou vytvářeny také na základě zadání a finanční účasti státu prostřednictvím ÚNMZ v rámci PS-PRTN.

Návrhy úkolů posuzuje Pracovní skupina Rady pro technickou normalizaci pro otázky rozvoje technické normalizace. Ta doporučí předsedovi ÚNMZ zařazení nových úkolů do PS-PRTN a navrhne oponenty jednotlivých úkolů. Zhotovitel úkolů je ve většině případů národní normalizační organizace ČNI.

6. PODÍL UŽIVATELŮ ČESKÝCH TECHNICKÝCH Norem NA JEJICH TVORBĚ A UŽÍVÁNÍ

České technické normy jsou nejen velice důležitým nástrojem pro zajištění bezpečnosti a kvality výrobků, ale také významně pomáhají při odstraňování bariér obchodu a zajišťování volného oběhu zboží a služeb, především v rámci jednotného trhu Evropské unie. Jejich využívání přináší výrobcům, obchodníkům, ale i státu a ostatním uživatelům, a potažmo i spotřebitelům, značné výhody, neboť znamená například snížení výrobních nákladů, usnadnění přístupu na trh v prostředí konkurenčního boje a zkvalitnění a zjednodušení jejich žití. České technické normy se uplatňují v dodavatelsko-odběratelských vztazích, kde se často stávají na základě smlouvy závaznými a jsou povinně vyžadovány u veřejných zakázek.

Aby užitek z norem byl pro uživatele co nejvyšší, je důležité jejich zapojení do tvorby norem. Tím mohou efektivně ovlivnit jejich obsah, který pak může mít odraz například ve výši výrobních nákladů na zhotovení určitého výrobku. Jelikož většina českých technických norem jsou převzaté evropské a mezinárodní normy, je důležité zapojení se do práce již na přípravě těchto norem. Po vydání evropské normy musí být konfliktní národní normy zrušeny, což znamená, že uživatel bude moci využít již jen evropskou normu, resp. evropskou normu převzatou do soustavy ČSN.

Důsledkem přerušení přirozeného vývoje národní normalizace v České republice po roce 1948, kdy nastoupilo dlouhé období závazných Československých státních norem, vytvářených na náklady a pod vedením státu, je však skutečnost, že řada podnikatelských subjektů stále ještě považuje tvorbu technických norem za věc státu a i když technické normy ke své práci potřebuje a využívá, na jejich tvorbě se podílí v porovnání se zahraničím stále ještě v omezeném rozsahu.

Účast ministerstev a dalších správních úřadů na tvorbě technických norem je dalším důležitým faktorem, neboť v zájmu ochrany veřejného zájmu musí prosazovat do technických norem požadavky na bezpečnost, ochranu zdraví a životního prostředí a dohlížet na soulad technických norem s obecně závaznými právními předpisy (zákony, nařízení vlády, vyhlášky). Mají řešit i případy, kdy se

návrh právního předpisu může dostat do rozporu s již existující ČSN. V rámci projednávání návrhů norem jsou to právě ministerstva a ústřední správní úřady, které mají zabezpečit, aby ustanovení budoucích ČSN nebyla v rozporu s platnou legislativou.

7. STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE PRÁVNÍ ÚPRAVY TÝKAJÍCÍ SE „NÁRODNÍCH NOREM“

Národní normy byly od vzniku samostatné Československé republiky vydávány bez právní úpravy, a to od počátku dvacátých let minulého století, a to Československou společností normalizační a Elektrotechnickým svazem československým. V důsledku toho šlo o plně nezávazné normy.

Za počátek právní úpravy v oblasti technických norem na území našeho státu se považuje vládní nařízení č. 311/1940 Sb., o závaznosti českomoravských technických norem při dodávkách a pracích pro veřejné úřady, ústavy, podniky a fondy. Podstatou úpravy bylo stanovení povinnosti subjektům vymezeným v názvu vládního nařízení ukládat dodavatelům a podnikatelům, aby jejich dodávky a práce vyhovovaly českomoravským technickým normám. Těmi byly ty technické normy vydané Normalizační společností pro Čechy a Moravu a které byly schváleny příslušným ministerstvem a rovněž normy vydané bývalou Československou společností normalizační přede dnem účinnosti uvedeného vládního nařízení a byly dodatečně schváleny příslušným ministerstvem.

Obdobné bylo pojetí vládního nařízení č. 439/1941 Sb., o závaznosti českomoravských norem požárnětechnických. Oprávněno ke stanovení závaznosti těchto norem bylo ministerstvo vnitra, které bylo rovněž oprávněno k povolování výjimek ze závaznosti těchto norem.

Následovalo vládní nařízení č. 201/1942 Sb., o závaznosti technických norem, obchodních a dodacích podmínek a předpisů o jakosti a označování. Podle něj mohlo ministerstvo hospodářství a práce nařídit pro všechna nebo jednotlivá odvětví živnostenského podnikání vyhláškou publikovanou v Úředním listě závaznost technických norem.

Toto nařízení vlády bylo zrušeno zákonem č. 84/1948 Sb., o závaznosti hospodářských a technických norem, který zejména stanovil, že příslušné ministerstvo v dohodě se zúčastněnými ústředními orgány, na Slovensku po slyšení příslušného pověření, může stanovit pro všechna nebo jednotlivá hospodářská odvětví závaznost hospodářských a technických norem vydaných Československou

společností normalizační, popřípadě Elektrotechnickým svazem československým. Při zjištěném nedodržení tohoto zákona byly stanoveny tresty, kterými byla pokuta do výše 50 000 Kč nebo vězení do 6 měsíců, popřípadě oba tresty souběžně.

Dalším v pořadí bylo vládní nařízení č. 45/1951 Sb., o technické normalizaci, jež vymezilo, že technická normalizace je plánovitá činnost, jejíž výsledky, kterými jsou normy, mají za úkol přispívat ke zvyšování produktivity práce, jakosti hospodárnosti a bezpečnosti veškeré činnosti. Rovněž byla upravena soustava technických norem, jimiž byly

- státní technické normy,
- úsekové technické normy,
- podnikové technické normy.

Závaznost technických norem vymezilo vládní nařízení tak, že „vyhlášených technických norem je povinen dbát každý, jehož se týkají“. Bylo však možno označit normu jako směrnou, která však nebyla závazná.

Nařízení též stanovilo relativně podrobně úkoly Úřadu pro normalizaci a potvrdilo závaznost norem stanovenou zákonem č. 84/1948 Sb., stanovilo však, že se ruší závaznost norem vyhlášených před 30. dubnem 1948.

Podrobnější úpravu přinesly zákon č. 35/1957 Sb., o technické normalizaci, a na něj navazující vládní nařízení č. 46/1957 Sb., kterými byla především stanovena definice technické normalizace, definice technické normy, soustava technických norem byla rozšířena o technické podmínky, podrobněji byl upraven proces tvorby norem, vymezena působnost Úřadu pro normalizaci jako ústředního orgánu státní správy a podrobně byly stanoveny povinnosti organizací a pracujících. Zákon dále stanovil, že pokud není technická norma označena jako doporučená, je závazná. Těmito předpisy byl dále vymezen obsah technických norem, stanovena možnost odchýlit se od závazné technické normy jednak na základě povolené výjimky, jednak v taxativně stanovených případech. Tato úprava byla následně doplněna vyhláškou Úřadu pro normalizaci a měření č. 156/1960 Sb., kterou se vyhláší nový druh technických norem. Šlo o oborové normy, které měly být jedním z nástrojů gesčního ří-

zení. Tuto funkci neplnily zcela uspokojivě a fakticky působily jako doplněk soustavy státních technických norem, s nimiž měly shodně vymezenou závaznost.

Relativně dlouhou dobu působila následující úprava, kterou byl zákon č. 96/1964 Sb., o technické normalizaci, jenž vycházel z principů dosavadní úpravy, zavedl však vztah k mezinárodní normalizaci, oprostil soustavu technických norem od úsekových norem a technických podmínek a vymezil závaznost státních a oborových norem tak, že nebyly obecně závazné. Závaznost byla omezena na organizace a pracovníky organizací, ovšem podmínkou pro to bylo to, že tito pracovníci byli s příslušnými normami řádně seznámeni.

Tato úprava byla nahrazena až zákonem č. 142/1991 Sb., ve znění zákona č. 632/1993 Sb., o československých technických normách. Zde šlo o podstatnou změnu, a to o přechod od pojetí odpovídajícího podmínkám centrálního řízení ekonomiky k pojetí odpovídajícímu podmínkám tržní ekonomiky. Protože šlo o podstatnou změnu, bylo rozhodnuto, že tento zákon byl koncipován jako první krok. Na rozdíl od předchozích úprav, které se týkaly norem, právní předpisy byly nazvány tak, jako by šlo o úpravu technické normalizace. Zákon vymezil pojem československá technická norma, stanovil působnost Federálního úřadu pro normalizaci a měření jako ústředního orgánu státní správy, podstatně zúžil závaznost československých technických norem a omezil ji pouze na zvláště označená ustanovení těchto norem, která tak bylo možno označit jen na základě výslovného požadavku příslušného ústředního orgánu státní správy. Relativně podrobně byl upraven proces tvorby změn nebo rušení československých technických norem. Podstatnou změnou byla úprava platnosti a závaznosti státních a oborových norem vydaných přede dnem účinnosti tohoto zákona. Pokud šlo o státní normy, zůstaly v platnosti, jejich závaznost však byla omezena dnem 31. prosince 1992, po novele dnem o 2 roky pozdějším. Oborové normy vydané podle předchozí úpravy pozbyly platnosti dnem 31. prosince 1992, po novele dnem o jeden rok pozdějším.

8. ÚLOHA ČSN V NĚKTERÝCH PRÁVNÍCH VZTAZÍCH

Zákon č. 22/1997 Sb. stanoví, že české technické normy nejsou obecně závazné. Obecnou závazností se rozumí povinnost dodržovat ČSN obecně, bez jakéhokoliv omezení, tj. všemi právníky nebo fyzickými osobami. Povinnost postupovat při určité činnosti v souladu s českými technickými normami může vzniknout různými způsoby, především na základě ustanovení právního předpisu, který stanoví, že ve vztazích upravených tímto právním předpisem je nutno dodržovat určité české technické normy.

Vhodná pro pochopení této problematiky, a to i pro případy, které nastaly v minulosti, je proto informace o obsahu Zásad pro přípravu, přijímání a uplatňování technických norem, jejichž dodržování uložila vláda ČR svým usnesením ze dne 18. září 2002 č. 895 všem členům vlády a vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy. Tyto zásady svým pojetím odpovídají příslušným mezinárodním dokumentům, např. Dohodě o technických překážkách obchodu, která je součástí Dohody o zřízení WTO, Doporučení OSN k politikám normalizace apod.

Z uvedených zásad vyplývá zejména povinnost orgánů státní správy vzít při přípravě technických předpisů za základ především mezinárodní technické normy nebo jejich části, existující nebo připravované. To platí obdobně o evropských normách nebo technických předpisech nebo o normách jiných států.

Přítom použitím technické normy jako základu pro přípravu technického předpisu se rozumí především forma odkazu na jednu nebo několik norem místo uvedení příslušných ustanovení v technickém předpisu. Důvodem je zjednodušení, zrychlení a zlevnění přípravy technických předpisů. Použití příslušné normy jako základu pro přípravu právního předpisu, zejména pokud jde o mezinárodní normu, je předpokladem zjednodušení mezinárodního obchodu na základě vytváření národních předpisů s obdobnými nebo i stejnými technickými specifikacemi.

Odkazy v právních předpisech na technickou normu se uplatňují různými způsoby. Pokud jde o sílu odkazu, rozlišuje se odkaz výlučný (povinný) nebo indikativní.

Výlučný odkaz určuje shodu s technickou normou, na kterou se odkazuje (buď přímo v textu právního předpisu, nebo lépe v po-

známce pod čarou) jako jediný způsob splnění příslušného ustanovení daného právního předpisu. Technická norma tak doplňuje nekompletní právní požadavek, a stává se tak vlastně součástí právního předpisu. Tím vzniká povinnost řídit se ustanoveními příslušné normy pro ty subjekty, kterých se daný právní předpis týká. V tomto případě většinou nejde o obecnou závaznost.

V případě indikativního odkazu je shoda s normou jedním z možných způsobů splnění požadavků právního předpisu. Obecný požadavek právního předpisu však může být splněn jiným způsobem. Forma indikativního odkazu je uplatněna v § 4a zákona č. 22/1997 Sb., pokud jde o harmonizované nebo určené normy.

Pokud jde o přesnost, odkaz může být všeobecný, nedatovaný nebo datovaný.

Nedatovaný odkaz určuje konkrétní technické normy takovým způsobem, že její změna nevyvolává potřebu měnit souběžně právní předpis, ve kterém je odkaz na tuto normu obsažen. Vhodnou formou je zde uvedení příslušných norem v poznámce pod čarou.

Datovaný odkaz se vztahuje ke konkrétní verzi normy. V případě její změny je nutno změnit příslušným způsobem i právní předpis.

Dále se rozlišuje mezi přímým a nepřímým odkazem. V případech přímého odkazu se splněním požadavků normy plní odpovídající požadavky právního předpisu. Nepřímým odkazem se rozumí obecné ustanovení právního předpisu, v němž je například stanoveno, že výrobky musí odpovídat současnému stavu vývoje, současným poznatkům vědy a techniky apod. Splnění technických norem se pak považuje za splnění těchto obecných podmínek.

V dosud vydaných právních předpisech je k právní úpravě využito českých technických norem (popřípadě technických norem) různých forem. V dalším textu je upozorněno na některé typické příklady se stručným vysvětlením.

V zákonu č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon č. 102/2001 Sb.“), jehož úplné znění bylo vyhlášeno ve Sbírce zákonů pod č. 348/2004, je v rámci úpravy obecných požadavků na bezpečnost výrobků stanoveno, že za bezpečný se považuje výrobek splňující požadavky zvláštního právního předpisu, který přejímá právo ES, např. nařízení vlády k provedení zákona č. 22/1997 Sb. Jestliže takový právní

předpis stanoví pouze některá hlediska bezpečnosti nebo v případě, že takový zvláštní právní předpis neexistuje, považuje se za bezpečný výrobek, který je ve shodě s právním předpisem členského státu Evropské unie, na jehož území je uveden na trh. Pokud se bezpečnost výrobku nestanoví podle těchto pravidel, posuzuje se výrobek podle české technické normy, která přejímá příslušnou evropskou normu, na níž zveřejnila Komise ES odkaz v Úředním věstníku Evropské unie (dále „OJEU“) podle práva ES (čl. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES, o všeobecné bezpečnosti výrobků) a tento odkaz byl zveřejněn ve Věstníku ÚNMZ. Odkazy jsou oznamovány ve Věstníku ÚNMZ podle § 4a, odst. 4 zákona č. 22/1997 Sb. (jde o určitou dobu harmonizovaných norem). V případech, kdy se podle těchto pravidel bezpečnost výrobků nestanoví, posuzuje se bezpečnost výrobku mimo jiné podle české technické normy, která přejímá jinou příslušnou evropskou normu, podle národní technické normy členského státu Evropské unie, ve kterém je výrobek uveden na trh apod. Z uvedeného vyplývá, že důkaz o splnění požadavků českých technických norem se považuje za důkaz o tom, že výrobek je bezpečný.

Občanský zákoník stanoví v § 617 mimo jiné, že je-li třeba, aby při užívání věci byla zachována zvláštní pravidla, zejména řídí-li se užívání návodem nebo je upraveno technickou normou, je prodávající povinen kupujícího s nimi seznámit, ledaže jde o pravidla obecně známá. Nesplní-li prodávající tuto povinnost, je povinen nahradit kupujícímu škodu z toho vzniklou.

Výrazně je úloha technických norem upravena v zákoníku práce. Ten v § 273 stanoví, mimo jiné, že právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemiologické, předpisy o bezpečnosti technických zařízení a normy. K tomu § 135 stanoví, mimo jiné, že zaměstnanec je povinen kromě jiného dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, s nimiž byli řádně seznámeni. Z toho vyplývá, že zaměstnanci mají při plnění pracovních úkolů povinnost řídit se těmi českými technickými normami, se kterými byli řádně seznámeni. Pojem řádné seznámení není v Zákoníku práce podrobněji vymezen. Obecně se však

vychází z toho, že intenzita tohoto řádného seznámení může být nižší u zaměstnanců s vyšším vzděláním, popř. s vyšším funkčním zařazením. V daném případě jde tedy o právní povinnost řídit se normami za podmínek v zákoně uvedených, ovšem pouze v rámci plnění pracovních úkolů. Zákoník práce v dané souvislosti stanovuje úkoly i zaměstnavatelům. V § 132a je mimo jiné stanoveno, že zaměstnavatel je povinen vytvářet podmínky pro bezpečné, nezávadné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a že prevencí rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Z toho vyplývá, že v oblasti upravené zákoníkem práce musí zaměstnavatel zajistit dodržování českých technických norem obsahujících požadavky k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vždy, i když jsou tyto normy deklarovány jako obecně nezávazné.

Obchodní zákoník sice konkrétní ustanovení týkající se technických norem neobsahuje, z obsahu některých ustanovení však lze odvodit vhodnost využití českých technických norem, především v rámci úpravy kupní smlouvy. § 420 mimo jiné stanoví, že prodávající je povinen dodat zboží v množství, jakosti a provedení, jež určuje smlouva. A dále že neurčuje-li smlouva jakost nebo provedení, je prodávající povinen dodat zboží v jakosti a provedení, jež se hodí pro účel stanovený ve smlouvě, nebo není-li tento účel ve smlouvě stanoven, pro účel, k němuž se takové zboží obvykle užívá.

Pokud jde o vymezení jakosti a provedení zboží ve smlouvě, jsou české technické normy vhodným podkladem. Pokud je ve smlouvě stanoveno, že zboží musí splňovat požadavky konkrétních českých technických norem, vzniká prodávajícímu právní povinnost tyto české technické normy dodržet. K tomu lze doporučit, aby ve smlouvě bylo jednoznačně vymezeno, o jaké české technické normy jde, a to vzhledem k možnosti, že dojde v období od uzavření smlouvy k dodávce zboží k jejich změnám.

Pro tyto případy je vhodná smluvní doložka, že se jedná o normy platné v době uskutečnění dodávky. Tím se předejde nedorozuměním, kdy jedna strana považuje za sjednanou jakost a provedení odpovídající české technické normě platné v den uzavření smlouvy a druhá smluvní strana považuje za směrodatné znění české technické normy platné v den uskutečnění dodávky.

Dalšími příklady uplatnění technických norem v právních vztazích jsou:

Ve vyhlášce č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu, je zaveden výraz „normová hodnota“, kterým se rozumí konkrétní technický požadavek obsažený v příslušné ČSN, jehož dodržení považuje konkrétní ustanovení za splnění jím stanovených požadavků.

Zákon č. 40/2003 Sb., o veřejných zakázkách, který ukládá zadavateli veřejné zakázky vypracovat zadávací dokumentaci obsahující technické specifikace předmětu veřejné zakázky. O těchto technických specifikacích je dále v § 49 stanoveno, že představují technické charakteristiky prací, materiálů, zboží nebo služeb, které mají být použity nebo dodány, popsané objektivním způsobem, který zajišťuje užití za účelem, který je zadavatelem zamýšlen. Tyto technické specifikace stanoví zadavatel odkazem mimo jiné na české technické normy, které přejímají evropské normy, na evropské normy a české technické normy. V těchto případech vzniká zadavateli povinnost použít uvedené technické normy, které se na předmět veřejné zakázky vztahují. Povinnost tedy nevzniká obecně jakémukoliv subjektu, ale pouze zadavateli veřejné zakázky.

Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích, stanoví v § 5, že fyzická nebo právnická osoba, která žádá o udělení licence na přenos elektřiny a přenos plynu, musí mít energetické zařízení, které má technickou úroveň odpovídající právním předpisům a technickým normám. V tomto případě se povinnost zajistit dodržení technických norem vztahuje jen na žadatele o licenci. V § 29 je dále stanoveno, že chráněný zákazník je mimo jiné povinen udržovat svá odběrná zařízení ve stavu, který odpovídá právním předpisům a technickým normám. I v tomto případě je povinnost zajistit dodržení příslušných norem stanovena jen chráněnému zákazníkovi.

Ve vyhlášce č. 590/2002 Sb., o technických požadavcích pro vodní díla, je v § 3 stanoveno mimo jiné, že vodní dílo musí být prove-

deno způsobem zajišťujícím splnění požadavků na jeho účel a současně splnění požadavků na vodní dílo z hlediska bezpečnosti jeho užívání a požární bezpečnosti. Připojen je odkaz na poznámku pod čarou, v níž je uvedena ČSN 75 1400 Hydrologické údaje podzemních vod. Z uvedené formulace vyplývá, že ani zde nejde o obecnou povinnost, ale o odpovědnost toho, kdo odpovídá za provedení vodního díla, za dodržení uvedené české technické normy minimálně v rozsahu jejích ustanovení vztahujících se k bezpečnosti užívání vodního díla a požární bezpečnosti.

Ve vyhlášce Českého báňského úřadu č. 72/2002 Sb., o důlní degazizaci, je v § 13 odst. 6, který se týká zákazu kouření v degazizační stanici a jejím oploceném prostoru, stanoveno, že zákaz se vyznačuje příslušnými bezpečnostními značkami. Připojen je odkaz na poznámku pod čarou, v níž je uvedena ČSN ISO 3864 Bezpečnostní barvy a bezpečnostní značky. Z toho vyplývá, že bezpečnostní značky musí mít provedení odpovídající uvedené ČSN.

Ve vyhlášce Českého báňského úřadu č. 75/2002 Sb., o bezpečnosti provozu elektrických zařízení používaných při hornické činnosti a při činnosti prováděné hornickým způsobem, je v § 6 odst. 5 stanoveno, že při kontrole elektrického zařízení třídy B se provede prohlídka, měření a zkouška chodu v rozsahu a technických požadavcích stanovených českou technickou normou. V poznámce pod čarou je připojen odkaz na konkrétní ČSN.

Ve vyhlášce Ministerstva zemědělství č. 90/2002 Sb., kterou se stanoví opatření k zabezpečení ochrany včel, zvěře a ryb při používání přípravků na ochranu rostlin, se stanoví v § 15 odst. 3 mimo jiné, že pro zkoušky akutní toxicity jednotlivých látek a přípravků se použijí metody obsažené v příslušných technických normách. Připojen je odkaz na poznámku pod čarou (např. ČSN ISO 6341. V uvedené poznámce pod čarou je i nelogický odkaz na ON 466807, přestože platnost oborových norem -ON- byla zrušena v § 9 odst. 3 zákona č. 142/1991 Sb., o československých technických normách.).

Ve vyhlášce Ministerstva zemědělství č. 20/2002 Sb., o způsobu a četnosti měření množství a jakosti vody, jsou v příloze č. 1 uvede-

ny jednotlivé ukazatele jakosti (např. Sířany) a ke každému ukazateli ve sloupci „způsob měření“ jsou uvedeny příslušné české technické normy. Z této úpravy vyplývá, že při měření jakosti odebírané podzemní vody je nutno dodržovat příslušné české technické normy.

Ve vyhlášce č. 6/2003 Sb., kterou se stanoví hygienické limity chemických, fyzikálních a biologických ukazatelů pro vnitřní prostředí obytných místností některých staveb, se v § 5, kterým se stanoví limity výskytu mikroorganismů, uvádí mimo jiné, že ve sporných případech se za prokazatelný nárůst plísní na povrchu považuje nález potvrzený odběrem a kultivací provedený v souladu s ČSN ISO 7954.

Ve vyhlášce č. 77/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky na mléko, mléčné výrobky a jedlé tuky a oleje, se v § 10 odst. 4, který se týká mražených krémů, stanoví, že teplota vzduchu v mrazárenském skladě musí být měřena vhodným přístrojem pro záznam teplot. Připojen je odkaz na poznámku pod čarou, v níž je uvedena ČSN EN 12830. Z toho vyplývá, že používat pro účely stanovené vyhláškou přístroje pro záznam teplot, které nesplňují ustanovení uvedené české technické normy, je porušením citované vyhlášky.

Ve vyhlášce č. 157/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro čerstvé ovoce a čerstvou zeleninu, zpracované ovoce a zpracovanou zeleninu, suché skořápkové plody, houby, brambory a výrobky z nich, jakož i další způsoby jejich označování, se v § 3 mimo jiné uvádí, čím se čerstvé ovoce a čerstvá zelenina označí, a stanoví se, že se uvádí název odrůdy, pokud tak stanoví technická norma. V příslušné poznámce pod čarou je uvedeno 31 konkrétních ČSN. Dále v § 21 nazvaném „Požadavky na jakost“ je mimo jiné stanoveno, že přípustné odchylky od smyslových požadavků jsou uvedeny v technických normách. V poznámce pod čarou, která se vztahuje k tomuto ustanovení, je uvedeno 10 českých technických norem.

Ve vyhlášce č. 264/2003, kterou se mění vyhláška č. 326/2001 Sb., se v § 5 odst. 3 mimo jiné stanoví, že kontrola množství absorbova-

né vody u nedělených jatečně opracovaných těl drůbeže v procesu chlazení se provádí podle příslušné technické normy. Připojen je odkaz na ČSN 57 6023, která je uvedena v poznámce pod čarou k tomuto ustanovení.

V úplném znění zákona o zdravotnických prostředcích (č. 346/2003 Sb.) je v § 12 stanoveno mimo jiné, že dokumentaci klinických zkoušek tvoří i příručka zkoušejícího, kterou se rozumí soubor příslušných informací známých před zahájením klinických zkoušek, zejména informací harmonizovaných s právem a doporučeními ES s připojeným odkazem na poznámku pod čarou, ve které je uvedena i ČSN EN 540.

Ve vyhlášce č. 391/2003 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o označování, měření a klasifikaci dříví, je v § 4 odst. 2 stanoveno, že při zařazování jednotlivých druhů dřevin do skupin dřevin pro účely klasifikace dříví podle této vyhlášky se postupuje podle příslušné české technické normy. Připojen je odkaz na ČSN 48 0050.

Ve vyhlášce č. 392/2003 Sb., o bezpečnosti provozu technických zařízení a o požadavcích na vyhrazená technická zařízení tlaková, zdvihací a plynová při hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem, je v § 3 odst. 5 mimo jiné stanoveno, že stanoví-li tak zvláštní právní předpis nebo technická norma (připojen je odkaz na poznámku pod čarou, v níž je uvedena ČSN ISO 1089-3), musí být na technickém zařízení ochranné kryty a výstražné tabulky.

Ve vyhlášce č. 450/2004 Sb., o označování výživové hodnoty potravin, je v § 2 stanoveno, pro účely této vyhlášky se rozumějí bílkovinou nebo bílkovinami v potravě – celkový obsah dusíku stanovený metodou podle Kjeldhala x6,25. Připojen je odkaz na poznámku pod čarou, v níž je uvedena ČSN ISO 1871. Celkový obsah dusíku musí být v těchto případech stanoven postupem podle uvedené české technické normy. Odkaz na české technické normy je obsažen i ve vyhlášce č. 442/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování energetických spotřebičů energetickými štítky a zpracování technické dokumentace, jakož i minimální účinnost

užití energie pro elektrické spotřebiče uváděné na trh. V příloze č. 1, která se týká automatických praček, je v bodu 2 stanoveno, že údaje požadované touto vyhláškou se považují za splněné, pokud jsou ve shodě s právními předpisy nebo technickými normami. Připojen je odkaz, který zní: „Např. ČSN EN 60456, dále např. normy EN 60704-2-10 a EN 60704-3“. Současně je stanoveno, že tyto údaje se zjišťují měřením. Připojen je odkaz na tytéž české technické normy. Výraz, např. použitý v poznámce pod čarou, vyjadřuje, že stejnou úlohu mají i jiné technické normy, které se týkají dané problematiky. Obdobná ustanovení jsou i v dalších přílohách, které se týkají jiných výrobků.

Ve vyhlášce č. 329/2004 Sb., o přípravcích a dalších prostředcích na ochranu rostlin, je v § 17 odst. 1 mimo jiné stanoveno, že je-li pro účely registrace nutné provést laboratorní zkoušky přípravku, musí se uskutečnit v souladu se zásadami správné laboratorní praxe. Těmito zásadami se rozumí soubor pravidel tvořících systém práce testovacích zařízení upravených zvláštním právním předpisem nebo uvedených v technické normě. K tomu je připojen odkaz na poznámku pod čarou, v níž je uvedena ČSN EN 45 001 Všeobecná kritéria pro činnost zkušebních laboratoří.

Ve vyhlášce č. 334/2004 Sb., o mechanizačních prostředcích na ochranu rostlin, je v příloze 2 nazvané Technické a technologické požadavky na mechanizační prostředky stanoveno v bodu 6.6, že postřikový rám musí umožňovat zachování obrysu vozidla dle ČSN 28 0312. Dodržení těchto českých technických norem je v těchto případech povinné při činnostech upravených oběma vyhláškami.

V některých případech není s odkazem na českou technickou normu spojena konkrétní povinnost. Jde především o případy, ve kterých je česká technická norma využita k definici určitého výrazu obsaženého v právním předpisu. Jako příklad lze uvést vyhlášku Českého báňského úřadu č. 74/2002 Sb., o vyhrazených technických zařízeních, ve které je v § 2 odst. 2 mimo jiné stanoveno, že za vyhrazené elektrické zařízení se nepovažuje elektrické zařízení držené v ruce. K tomuto výrazu je připojen odkaz na čl. 826-07-05

ČSN 33 0050-826. V daném případě zřejmě slouží citovaná česká technická norma k vymezení toho, zda jde o zařízení, které se nepovažuje za vyhrazené elektrické zařízení.

Závěr

Z uvedeného vyplývá, že odkaz na českou technickou normu v právním předpisu nezpůsobuje vždy právní povinnost řídit se všemi ustanoveními české technické normy, na kterou se v právním předpisu odkazuje. Vždy je nutno v daném právním předpisu zkoumat, jaký význam má ustanovení, v němž je odkaz na českou technickou normu.

Zvláštní právní význam mají harmonizované a určené technické normy, viz následující kapitola.

9. UPLATNĚNÍ HARMONIZOVANÝCH A URČENÝCH ČESKÝCH TECHNICKÝCH NOREM PŘI ZAJIŠŤOVÁNÍ BEZPEČNOSTI VÝROBKŮ A POSUZOVÁNÍ SHODY STANOVENÝCH VÝROBKŮ

V procesu posuzování shody tzv. stanoveného výrobku, který představuje zvýšenou míru ohrožení oprávněného zájmu, podle zákona č. 22/1997 Sb., je výhodné použití tzv. harmonizovaných a určených norem. Použitím harmonizovaných, případně určených norem, získává výrobce časovou a finanční výhodu, neboť pokud by při posuzování shody nepoužil tyto normy, které poskytují shodu se základními požadavky kladenými na bezpečnost výrobků nařízeními vlády transponujícími příslušné směrnice ES, musel by shodu s těmito požadavky prokázat většinou mnohem náročnějšími postupy.

Česká technická norma se stává harmonizovanou českou technickou normou, přejímá-li plně požadavky stanovené evropskou normou nebo harmonizačním dokumentem, které uznaly orgány ES jako harmonizovanou evropskou normu, nebo evropskou normou, která byla jako harmonizovaná evropská norma stanovena v souladu s právem ES společnou dohodou notifikovaných osob (jde o zvláštní postup podle čl. 5 směrnice 73/23/EHS o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se elektrických zařízení určených pro užívání v určených mezích napětí – LVD). Evropské harmonizované normy jsou oznamovány v OJEU ve vztahu k jedné či více evropským směrnicím. Údaje o evropských harmonizovaných normách zanáší ČNI z OJEU do své databáze BINOR. Následně na základě smlouvy s ÚNMZ připravuje návrhy oznámení harmonizovaných ČSN, přejímajících tyto evropské harmonizované normy, které předává ÚNMZ ke kontrole a schválení. Pro specifikaci technických požadavků na výrobky, vyplývajících z nařízení vlády nebo jiného příslušného technického předpisu, může ÚNMZ po dohodě s ministerstvy a jinými ústředními správními úřady, jejichž působnosti se příslušná oblast týká, také určit české technické normy, další technické normy nebo technické dokumenty mezinárodních, popřípadě zahraničních organizací nebo jiné technické dokumen-

ty obsahující podrobnější technické požadavky. Tyto se nazývají normy určené.

Harmonizované české technické normy, určené normy a jejich změny nebo zrušení oznamuje ÚNMZ ve Věstníku ÚNMZ, obvykle čtyřikrát do roka. V oznámení uvede též technický předpis, k němuž se tyto normy vztahují. Redakci Věstníku ÚNMZ zajišťuje ČNI.

Uplatnění harmonizovaných norem se v současné době týká více než 20 sektorů provedených zákonem č. 22/1997 Sb. Dobudoucna lze s ohledem na vývoj hospodářství a techniky ve světě a na základě politiky Evropské unie v oblasti technické normalizace předpokládat nárůst nových sektorů, týkajících se např. informačních a telekomunikačních technologií, služeb, transportu atd. Stále větší důraz je při tvorbě nových norem kladen nejen na hledisko ochrany spotřebitele, ale také životního prostředí.

V právních vztazích mají harmonizované a určené technické normy obdobný význam. Jejich splnění se považuje v rozsahu a za podmínek stanovených v technickém předpisu za splnění těch požadavků stanovených v právním předpisu, k nimž se tyto normy nebo jejich části vztahují. Tyto normy zůstávají obecně nezávazné a z právních předpisů, s nimiž jsou harmonizovány nebo k nimž jsou určeny, obvykle nevzniká právní povinnost týkající se jejich dodržování. S jejich nedodržením však obvykle je spojena určitá právní povinnost. Jako výrazný příklad lze uvést nařízení vlády č. 19/2003 Sb., kterým se stanoví technické povinnosti na hračky. Z § 3 tohoto nařízení vyplývá, že shodu hračky s požadavky tohoto nařízení posuzuje výrobce, který použil harmonizovanou českou technickou normu sám. Pokud výrobce takovou normu nepoužil, musí zajistit posouzení shody pro něj náročnějším způsobem, a to za účasti notifikované osoby. Ve výjimečných případech však může být s existencí harmonizované české technické normy spojena konkrétní právní povinnost. Jako příklad lze uvést nařízení vlády č. 190/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na stavební výrobky označované CE, protože toto nařízení se vztahuje jen na ty stavební výrobky, pro které jsou požadavky stanoveny mimo jiné harmonizovanými českými technickými normami. Pokud taková norma neexistuje, nevznikají výrobcům stavebního výrobku z uvedeného nařízení vlády žádné povinnosti. V takovém případě se však na stavební výrobek vztahuje jiné nařízení vlády.

10. CERTIFIKACE SHODY VÝROBKU S NORMOU

Součástí technické normalizace v ČR je oblast dobrovolné certifikace. Tato certifikace je spojena s udělováním značky shody s českou technickou normou ČSN-Test, která byla zavedena v roce 2000. Značka je udělována výrobkům, jejichž vlastnosti se shodují s požadavky uvedenými v příslušných technických normách a jejichž výrobce má zavedený systém řízení jakosti. Shodu posuzuje nezávislá třetí strana, zkušebna, která musí být akreditována. Součástí posouzení je i pravidelná kontrola výrobce, zda dodržuje podmínky, za kterých byla značka udělena. Značka poskytuje spotřebiteli jistou záruku, že výrobek byl přezkoušen a splňuje požadavky stanovené technickou normou, to znamená, že má definovanou kvalitu. Pravidla pro udělování národní značky shody s normou jsou do značné míry shodná s pravidly pro udělování značky shody s evropskou normou Keymark. Značka Keymark se v současnosti uděluje spolu s národní značkou shody a do budoucna se předpokládá, že Keymark nahradí národní značky shody. Zavedení jedné značky shody na jednotném evropském trhu je podporováno Evropskou komisí i Sdružením evropských spotřebitelů. Tímto směrem se bude ubírat další rozvoj v dané oblasti.

Cílem značky ČSN-Test je kromě zavedení systému dobrovolné certifikace navazujícího na evropské normy, který je podporován v EU, také podpora používání technických norem, podpora kvalitních výrobků, ochrana spotřebitele a v neposlední míře i usnadnění vstupu na evropský trh těm výrobcům, kteří získají pro své výrobky značku shody s evropskou normou Keymark.

Vzhledem k tomu, že rozšířené používání značky shody může pozitivním způsobem ovlivnit výrobce, spotřebitele, zkušebny i technickou normalizaci, je vhodné značku shody celostátně podporovat. Přispívá k tomu také její zařazení do Programu Česká kvalita, který je součástí Národní politiky jakosti. Program má za cíl mimo jiné zlepšení informovanosti spotřebitelů o nabídce kvalitních výrobků a služeb na českém trhu a podpořit domácí výrobce, kteří dbají na kvalitu své produkce.

POUŽITÁ LITERATURA:

- JUDr. Jaromír Jareš – Zákon o československých technických normách s komentářem (Vydavatelství norem, 1992)
- JUDr. Jaromír Jareš, Ing. Miroslav Tesař – Technické požadavky na výrobky (Nakladatelství Jiří Motloch – Sagit, 1997)
- JUDr. Jaromír Jareš, Ing. Miroslav Tesař – Novela zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky (Český normalizační institut, 2000)
- Ing. Miroslav Tesař, JUDr. Jaromír Jareš – Zákon 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky (Český normalizační institut, 2003)
- JUDr. Jaromír Jareš, Ing. Andrea Lichtenbergová – Právní úprava technických předpisů na výrobky pro stavby (ABF, a.s., Nakladatelství ARCH, 2004)
- Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, Český normalizační institut – Návrh koncepce technické normalizace v České republice do roku 2010
- Propagační materiály a internetové stránky Českého normalizačního institutu
- Materiály Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví

© Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví,
Gorazdova 24, 128 01 Praha 2, k volnému prohlížení a stažení
i na www.unmz.cz, náklad 500 ks. Praha 2004.
Nakladatelský servis: Bořivoj Kleník, PhDr. – Q-art, Praha.
Redakční uzávěrka: 30. 11. 2004. NEPRODEJNÉ